

รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

An Educational Management Model for the Promotion of Secondary School Students' Quality of Life

สามารถ รุ่งเรือง¹ และ ประกอบ คุณารักษ์²

Samart Rungruang¹ and Pragob Kunarak²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ กำหนดรูปแบบ และประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการ และตัวแทนครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนละ 1 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง รวมทั้งหมด 240 โรงเรียน รวม 480 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แบบประเมินรูปแบบ

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบสภาพการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ (1) วางแผนเพื่อศึกษาความต้องการในการระบุนโยบายที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน (2) กำหนดจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระเพื่อการพัฒนาหลักสูตร (3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (4) กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ (5) กำหนดเนื้อหาตามแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (6) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และคู่มือ (7) ออกแบบสื่อการเรียนรู้ (8) จัดการเรียนการสอนที่อยู่บนหลักการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (9) ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 2) รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นเป็นชุดของเนื้อหา วัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีการ และการประเมินผล และ 3) รูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีความถูกต้อง เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดและข้อมูลมีการกระจายตัวน้อย

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการศึกษา / คุณภาพชีวิตนักเรียน

Article Info: Received 1 December, 2018; Received in revised form 13 February, 2019; Accepted 24 April, 2019

¹ นักศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
Ph.D. Candidate in Education Administration, Eastern Asia University

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
Graduate School, Eastern Asia University

Abstract

The objectives of this research were to study the components and identify and evaluate the composition of the ideal educational management environment promoting the development of the quality of students' lives in intermediate school. The target groups included the director and teacher representatives from intermediate schools of the moral-based school project under the Central Regional Bureau of the Intermediate Education which were totaled 480 individuals from 240 schools. Research tools included 1) a current situation questionnaire, 2) an in-depth interview form, and 3) a model evaluation form. The results were as follows:

1. The composition of the educational management that promoted the development of the quality of students' lives in intermediate school consisted of 1) a plan to study the needs of the students and the communities in identifying knowledge needed for promoting the development of the quality of life, 2) identification of the goals, principles, and structure of content for curriculum development, 3) learning units designed based on body, mind, social relationship and environment, 4) standards and indicators identified, 5) the content of learning unit identified, 6) learning management plan and a manual for the learning guide established, 7) learning media created, 8) teaching and learning based on the principle of the development of the quality of the students in the 21th century organized, and 9) learning management evaluation.

2. The developed educational management model was comprised of content, objectives, process, methods and evaluation.

3. In overview, the developed educational management model was accurate, possible and useful at the highest level with a low standard deviation of data.

KEYWORDS: EDUCATIONAL MANAGEMENT MODEL / STUDENT' S QUALITY OF LIFE

บทนำ

คุณภาพชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจะสามารถส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เนื่องจากความต้องการของมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับภาวะด้านต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล เช่น อายุ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ตลอดจนประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล คุณภาพชีวิตจึงเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อตำแหน่งชีวิตของตนในบริบทของวัฒนธรรมและระบบคุณค่าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ และในส่วนที่สัมพันธ์กับบรรดาเป้าหมายของชีวิต รวมทั้งการคาดหมายมาตรฐานและสิ่งที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ด้วย (อุ้นตา นพคุณ, 2526) แนวคิดนี้รวมถึงสุขภาพกาย สภาวะจิตใจ ความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเอง ความสัมพันธ์ทางสังคม ความเชื่อ และความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว กล่าวคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่จะพัฒนาบุคคลได้แก่ ด้านร่างกาย (Physical) ด้านจิตใจ (Psychological) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ตลอดจนได้รับการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคและได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

นอกจากนั้น การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนยังเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาประเทศ เพราะคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ นั้น มีสาเหตุมาจากประชากรขาดการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน โดยองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนไทยมีศักยภาพสูงสุด คือ การจัดการศึกษาที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การจัดการศึกษาเป็นรากฐานของการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้รับการพัฒนาครอบคลุมทุกองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตทั้งในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำในการได้รับการศึกษา พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นทรัพยากรบุคคลในการขับเคลื่อนตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรมเพื่อน้อมนำพระราชกระแสรับสั่ง ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมืองของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ลงสู่การปฏิบัติให้ได้อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตต่อไป

นิพนธ์ คณธีเสวี (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับของการดำรงชีวิตของมนุษย์ตามองค์ประกอบของชีวิต อันได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ ส่วน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การพัฒนาคุณภาพในตัวผู้เรียนที่มีความครอบคลุมในด้านความสามารถ และทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพ บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หมายถึง กระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2554) กล่าวว่า ชีวิตคุณภาพผู้เรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตร คือ เป็นคนเก่ง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง และเป็นคนดี ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขในการทำงานและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ Hendershott (1992) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การที่บุคคลจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น บุคคลนั้นต้องมีความพึงพอใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสุขในการดำเนินชีวิต อันประกอบด้วย ชีวิตการเรียน ชีวิตสังคม ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับเพื่อนและบริการที่ได้รับ นอกจากนี้ Zhan (1992) ได้ให้ความหมาย คุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล โดยสรุป คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดีหรือการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิตและสามารถส่งผลให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นชุดของเนื้อหา วัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีการ และการประเมินผล ใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (3) ด้านสื่อการเรียนรู้ และ (4) ด้านการประเมินผล ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตนักเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านร่างกาย (2) ด้านจิตใจ (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม (กรมสุขภาพจิต, 2560; จันทรานี สงวนนาม, 2553; ปรียาพร วงศ์อนุตร

โรจน์, 2553; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; สำนักงานสภาการศึกษา, 2547) สอดคล้องกับ กรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ภายใต้การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย (1) ด้านความพอเพียง คือ ดำรงชีวิตพอเพียงตามพระราชดำรัส คำสอน ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ สร้างสรรค์ ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว จนถึงระดับชาติ ด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ (2) ด้านความกตัญญู คือ ดำรงตนเรียบง่าย ไม่หลงลืมตัวเมื่อเกิดความสำเร็จ ความสำเร็จ ต้องยกย่องเชิดชูบุพการี ครู อาจารย์ และทุกคนที่มีส่วนร่วม (3) ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในทุกระดับ โดยการปลูกฝัง ค่านิยมว่าการทุจริตคอร์รัปชัน คือความย่อเย้ยอับปาง และความน่าอัปยศ และสอดคล้อง กับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ (1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation skills) (2) ทักษะด้านสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี (Information, media, and technology skills) (3) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2555; Trilling & Fadel, 2009)

ข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น นำมาสู่ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจทำวิจัยเพื่อเสนอ รูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อันจะทำให้การศึกษาสามารถสร้างคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียน ในระดับมัธยมศึกษาได้รับการพัฒนาครบทุกองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรม เป็นรากฐานของพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสภาพการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน และตัวแทนครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณธรรม จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น โรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคกลาง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 64 โรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 55 โรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำนวน 61 โรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จำนวน 60 โรง รวมทั้งหมด 240 โรง ได้กลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 480 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. แบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

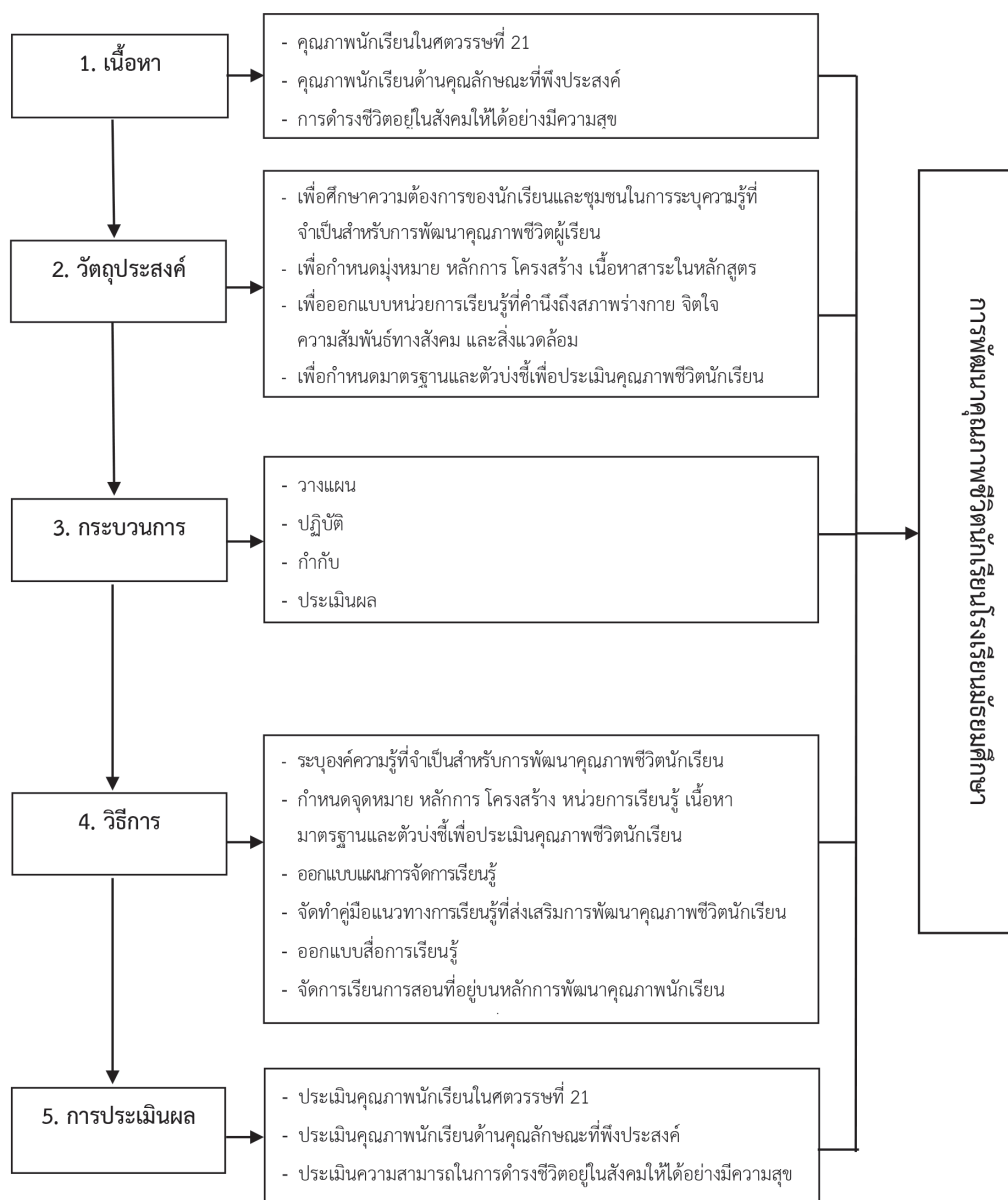
การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการพยากรณ์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

1. องค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) วางแผนเพื่อศึกษาความต้องการในการระบุมารู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน (2) กำหนดจุดหมายหลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระเพื่อการพัฒนาหลักสูตร (3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (4) กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ (5) กำหนดเนื้อหาตามแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (6) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และคู่มือ (7) ออกแบบสื่อการเรียนรู้ (8) จัดการเรียนการสอนที่อยู่บนหลักการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (9) ประเมินผลการจัดการเรียนรู้

2. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย เนื้อหา วัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีการ และการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การออกแบบและจัดหาสื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมมีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อมูลมีการกระจายตัวน้อย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายสืบเนื่องจากผลการวิจัย ดังนี้

1. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดทิศทางการเรียนรู้ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดี

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบสภาพการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ (1) วางแผนเพื่อศึกษาความต้องการในการระบุนความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน (2) กำหนดจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระเพื่อการพัฒนาหลักสูตร (3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (4) กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ (5) กำหนดเนื้อหาตามแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (6) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และคู่มือ (7) ออกแบบสื่อการเรียนรู้ (8) จัดการเรียนการสอนที่อยู่บนหลักการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (9) ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ประเด็นที่มีความน่าสนใจ คือ มีการวางแผนเพื่อศึกษาความต้องการของนักเรียนและชุมชนในการระบุนความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน ดังนั้นคำว่าคุณภาพชีวิตนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดว่า องค์ความรู้ในการจัดการศึกษาอะไร และอย่างไร ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาและชุมชน ภาวะความพึงพอใจดังกล่าว จะพัฒนาค่านิยมที่เหมาะสมกลมกลืนกับสังคมและวัฒนธรรม (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2554)

นอกจากนี้ยังพบข้อมูลที่สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ กนกวรรณ ทองคำสิง (2552) ที่ทำการศึกษาลำดับที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ และนักเรียนมีคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับคุณภาพชีวิตในโรงเรียนด้านสังคมและด้านจิตวิทยาอยู่ในระดับดี ส่วนด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง และสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนไม่แตกต่างกันในทางสถิติ ($p > 0.05$) ส่วนนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้เท่ากับหรือมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน

มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนด้านจิตวิทยาดีกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท และยังพบอีกว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในโรงเรียน

2. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้ตรงวัตถุประสงค์

รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นชุดของเนื้อหา วัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีการ และการประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การออกแบบและจัดหาสื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ วารินทร์ แก้วอุไร (2554) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่สังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่เน้นว่าการให้การศึกษาจะต้องช่วยให้บุคคลพบวิถีดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสม ไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัตภาพและการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธิปัญญานิยม ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ทฤษฎีประมวลสารสนเทศ และใช้แนวคิดของรูปแบบการสอนและหลักการนำเสนอรูปแบบการสอนของจอยส์และเวลล์ องค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นฐานในการพัฒนา หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหา สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักปฏิสัมพันธ์ ระบบสนับสนุน ผลที่เกิดกับผู้เรียน และการนำรูปแบบไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพดี และสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนโดยองค์รวม ทั้งด้านคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้

ผลการทดลองใช้กับระดับอุดมศึกษากับนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคในการพัฒนาความคิด สามารถเขียนแผนผังความคิด สามารถนำเสนอเนื้อหาได้อย่างน่าสนใจ และเข้าใจง่าย อธิบายเนื้อหาได้ละเอียดต่อเนื่องชัดเจน โดยในภาพรวม มีพฤติกรรมความรับผิดชอบในระดับปานกลาง ผลการประเมินรูปแบบ พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมดีมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. โรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถนำรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปกำหนดเป็นนโยบายการวางแผน การกำกับ การปฏิบัติ และการประเมินผลการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรออกแบบหลักสูตรที่มีเนื้อหา วัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีการ และการประเมินผล ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรนำประเด็นสำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน ไปจัดทำเป็นโครงการต่าง ๆ ในแผนกลยุทธ์สถานศึกษาให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งในประเด็นของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพชีวิตนักเรียนได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทสถานศึกษาและชุมชน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนกับการจัดการศึกษาแบบปกติ เพื่อระบุจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกวรรณ ทองคำสิง. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สืบค้นจาก <http://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/222573>

- กรมสุขภาพจิต. (2560). *เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI)*. สืบค้นจาก www.dmh.go.th/test/whoqol/
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- นิพนธ์ คันทะเสวี. (2553). *แนวทางการพัฒนาชุมชน: ชีวิตใหม่สู่งานตำรวจชุมชนสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). Public-private partnership in higher education: A new paradigm of practices toward creative economy. *วารสาร สอ.ประเทศไทย*, 14(1), 26-47.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2555). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่สังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 6(15), 11-20.
- วุฒิ วุฒิธรรมเวช. (2554). *การพัฒนาตนเอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *ROADMAP จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *รายงานการสังเคราะห์ผลการวิจัยในโครงการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาการศึกษา. (2547). *มาตรฐานการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สหยาบสื่อการพิมพ์.
- อุ้นตา นพคุณ. (2526). คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น: คุณภาพชีวิตในเชิงการศึกษา. *วารสาร ครุศาสตร์*, 12(1), 10.

ภาษาอังกฤษ

- Hendershott, A. B. (1992). Quality of life correlates for university student. *National Association of Student Personnel Administrator Journal*, 30(1), 11-19.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Zhan, L. (1992). Quality of life: An orientation and measurement issues. *Journal of Advanced Nursing*, 17(7), 759-800.